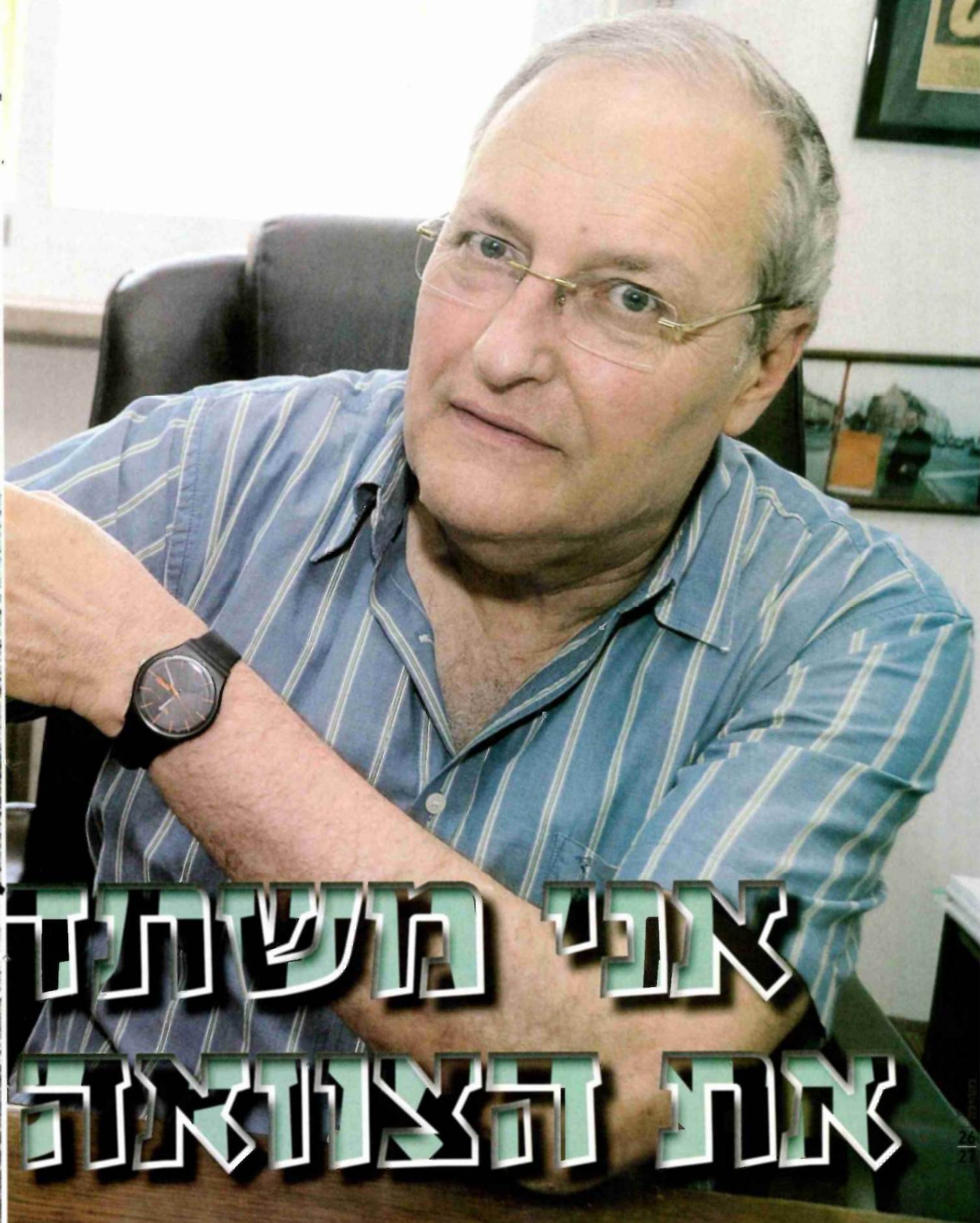

20.04x28.47	31	26	עמוד	שבועון - בקהילה	19/07/2012	32949418-0
גוינט ישראל - 40045						

הצייד מדבר האיש שהתאכזב כשמושחתים שחררו נאצים לחופש

"האיש הזה ואנשים כמוהו רצחו גם קשישים מופלגים ולא ויתרו על שום יהודי, אנו מנסים להבטיח שגם צ'טרי יועמד לדין". זורוף מצביע על גזיר העיתון המבשר על גילוי הנאצי צ'יז'יק צ'טרי שהתגלה השבוע

**אנני חששתה
אתה הציונותה**

19.42x28.06	32	26	עמוד	בקהילה - שבועון	19/07/2012	32949423-6
גוינט ישראל - 40045						

עבר תסכולים כשישראל לא נתנה ידה למאבק, אך לא אמר נואש

פושע המלחמה המבוקש בעולם, לדיסלאוס צ'יז'יק צ'טרי, שהיה אחראי ישיר לרצח קרוב לשישה עשר אלף יהודים בהונגריה, במהלך השואה, ונודע כסדיסט מרושע שהורה ליהודים לחפור בורות בקרח בידיים חשופות - יכול היה להמשיך לחיות בשלווה, בפרבר של בודפשט, אלמלא נחישותו של אפרים זורוף, צייד הנאצים העומד בראש מכון ויזנטל • בראיון מרתק מספר זורוף על הדרך בה גייס את 'הסאן' הבריטי לחשיפתו השבוע של הפושע הנאצי ועל תקוותו כי הצדק יעשה עם המרצח • כל רודפיה השיגוה

תל לנקדיים
שאל סבא

26.18x27.57	33	עמוד 26	בקהילה - שבועון	19/07/2012	32949431-5
גוינט ישראל - 40045					

איתן אוריאל

צילום: שמואל דריי

כשצ'טרי סמית יצא מביתו, בפרבר אמיד של בודפסט, הוא היה נראה כמו כל קשיש הונגרי מהוגן אחר. הוא נראה צעיר מ-96 שנותיו וצעד בצעדים מאושישים חזרה מחנות המכולת של שכונתו כשבידו שקיות עמוסות מצרכים. לחם מהביל, מוצרי חלב וירקות לארוחת הבוקר.

הוא שב אל הבית הגבוה הנעול בבלת אבטחה שחורה וגדולה. שם, ליד הפעמון של דירתו, נכתב באותיות גדולות שם משפחתו: 'סמית'. השכנים ידעו שמדובר בגולה שחי תקופה ארוכה בקנדה אך שב אל המולדת לאחר שהונגריה נחלצה מציפורי הקומוניזם ונוסדה בה דמוקרטיה חופשית.

סמית התמקם בדירתו והחל להתכונן לארוחת הבוקר השלווה שתכנן לעצמו. נקישת רמה נשמעה על הדלת. שם מאחורי הדלת עמד צעיר בריטי גבוה וקצוץ שיער, מיקרופון בידו ומאחוריו צוות צילום שמכוון את עדשתו היישר אליו. סמית נרתע בבהלה אל מאחורי המחסה של דלתו.

"האם רצחת ונמלטת מקנדה", שאל הכתב. סמית הקשיש השיב בבהלה: "לכו מפה, אני לא רוצה לדבר על זה".

"הרבה אנשים מתו בגלל המעשים שלך", המשיך הכתב. "לא עשיתי את זה, לכו", השיב וטרק את הדלת. כך, לאחר שנות הסתרת ארוכות, נחשף פושע המלחמה המבוקש בעולם, לדיסלאוס צ'יז'יק צ'טרי, שהיה אחראי לסיוע ברציחתם ושליחתם למחנה ההשמדה אושוויץ של כשש עשרה רבבות יהודים.

כך נחשף צ'טרי

מי שהיה אחראי על המבצע הבלשי, האיש שחשף את מחבואו של רוצח ההמונים הנמלט הזה והדריך את כתבי העיתון הבריטי 'הסאן' אל המחבוא, הוא ד"ר אפרים זורוף, יו"ר מרכז שמעון ויזנטל, היושב במשרד צנוע בלב ירושלים ומנהל מכאן מרדף חובק עולמות אחרי שרידי הנאצים ועוזריהם. איש נמרץ ונלהב המכונה 'צ'ייד הנאצים האחרון'.

מאחורי מושבו במשרד הקטן עומדות שורות של תיקיות מסודרות לפי מדינות ובהן מסמכים על גבי מסמכים, פרטים אודות נאצים שמשוטטים עדיין על הגלובוס מבלי שנסאו את עונשם.

"לפי האומדן שלי", הוא אומר, "למרות הזמן הרב שחלף, למרות שרובם נמצאים בגילאים מתקדמים, יש עדיין אלפי נאצים, פושעי מלחמה שידם מגואלת בדם ומסתובבים חופשי. הימים האלה הם ימי ההזדמנות האחרונה להביא אותם לדיון. כל יום קריטי לכך ואנו כאן במרכז עובדים על כך במרץ רב.

"האיתור של אותו רוצח הונגרי הוא אחד מהמבצעים המוצלחים והחשובים שלנו אבל זו חלק מהעשייה שלנו. כאן במכון הכרזנו על מבצע

'הזדמנות אחרונה', שבמסגרתו גייסנו כוחות והענקנו תגמולים לכל מי שיעניק מידע על פושעים נאצים. במסגרת המבצע איתרנו כבר פושעים לא מעטים אך אין ספק שצ'טרי הוא הבכיר שבהם. הוא עומד בראש הרשימה שלנו".

מה עושה דווקא אותו כה בכיר, מה מציב אותו בראש הרשימה?

"יש לנו שלושה קריטריונים שלפיהם אנו מציבים אותו ברשימה: הראשון הוא דרגת הפיקוד של האיש. הקריטריון השני הוא היקף הפשע של אותו פושע נאצי. השלישי, אם האיש עצמו היה מעורב ברצח באופן אישי.

"במקרה זה, צ'טרי שימש כמפקד בעיר קושיצה, אז בהונגריה וכיום האזור שייך לסלובקיה, ואחר כך פיקד על הגטו המאוחד בעיר. מתוקף תפקידו פיקד צ'טרי על הגירוש של 15,700 יהודים מהעיר למחנה ההשמדה אושוויץ בשנת תש"ד. כשהוא היה מעורב באופן רציני מאוד בהעברה שלהם.

"היו יהודים בעיר שלא היו אזרחים הונגרים

"לא קל להיות צייד של נאצים ללא כל עזרה. אני חייב להיות שלישי בלש שמגלה ועולה על עקבות הפושע, שלישי חשפטן שמגבש את כתב התביעה המשפטי נגד האיש ושלישי יחצ"ן"

צ'יז'יק צ'טרי ברחובות הונגריה. הצילום שבוצע השבוע בידו 'הסאן'

והם נשלחו למחנות עבודה על ידי השלטונות. אך הוא דאג להוציא אותם מפלוגות העבודה ולהשיב אותם אל העיר כדי שיוכל לגרש אותם מהמדינה.

"איתרתי בסידיני באוסטרליה ניצולת שואה מקושיצה, שתשעה מבני משפחתה גורשו מהעיר לאוקראינה, לעיר קמניץ-פודולסקי, בהם ארבעה דודים שלה. צ'טרי דאג אישית לאתרם ולגרש אותם. שם הם נרצחו.

"מדובר באדם בעל דרגה בכירה מאוד. נוסף על כך, היקפי הרצח שלו גדולים וכללו כשני רבבות יהודים, לכן יש לו את הזכות המפוקפקת לעמוד בראש רשימת המבוקשים שלנו".

ומה באשר לקריטריון האחרון? האם הוא רצח כמו ידיו יהודים?

"אין עדויות על כך שרצח יהודים כמו ידיו אך יש עדויות על סדזים נורא בו הוא נהג. הוא התעלל בחסרי ישע והורה ליהודים לחפור בורות בקרח בידיים חשופות".

הוא סדיסט ומרושע? זה העניין?

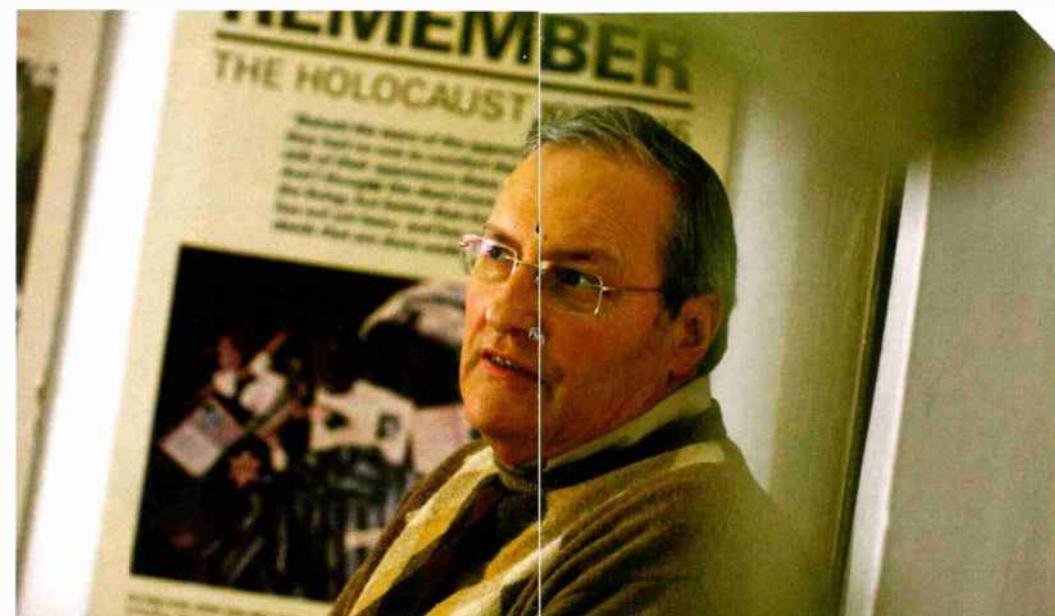
"בהונגריה, כאשר אדם מתנהג בצורה כזו, יש לזה הסבר מאוד פשוט: אנטישמיות. היא קיימת ונוכחת שם עד היום הזה".

עם סיום המלחמה, כשהונגריה נכבשה על ידי הכוחות הסובייטים, נמלט צ'טרי לקנדה. בהעדרו הוא נידון על ידי השלטונות לעונש מוות. אך הוא העלים את זהותו משלטונות ההגירה הקנדיים, התאזרח במדינה והתערה בה. הוא עסק בסחר באמנות והצלילי בה.

בשנת תשנ"ז, נחשפה זהותו האמיתית ואזרחותו הקנדית נשללה ממנו.

"בקנדה", מסביר זורוף, "אין חוקים המענישים פושעי מלחמה, לכן לא היה ניתן לשפוט אותו שם על מעשיו. לעומת זאת, חוקי ההגירה מחמירים ודורשים מאדם שלא להסתיר את עברו הפלילי. ברגע שנודע שהוא עשה זאת, אזרחותו נשללה ממנו והוא עמד להיות מגורש. אלא שהוא הקדים ונמלט ומאז לא נודעו עקבותיו".

במשך 15 שנה חי לו צ'טרי בהונגריה כשהותו

"אני לא יכול להגיש תביעה נגד איש, ועליי לשכנע ולהניע ממשלות בעולם לעשות זאת". ד"ר אפרים זורוף

19.54x27.55	34	26	עמוד	בקהילה - שבועון	19/07/2012	32949449-4
40045 - ישרא - גוינט						

"המקרה של איזון האיום גילה שיש לא מעט רוצחים ופושעי מלחמה מקרב עמים אחרים שלא הובאו לדין".
ג'ון דימיניוק מובא למשפט בישראל

הגרמני לכדו אותם משתפי פעולה ליטאים שחיפשו רבנים מזוקנים, הם הצעידו אותם לאזור הטבח, 'לפונאר', וירו בהם. זה היה גורלם של מרבית רבני וילנא.

"סבי לא ידע מכל זאת. עם סיום המלחמה נשלח מארצות הברית על ידי הג'וינט לסייע לפליטים בליטא. הוא הגיע לעיר וילנא וגילה שלא נשאר בה יהודי אחד חי. נודע לו גם שאחיו היקר אפרים נרצח. בדיוק באותו זמן קיבל הסבא שלי הודעה שלבטו נולד בן קטן.

"הוא שלח מיד מברק ובו בשורת איוב שאחיו העילוי נרצח ונספה, וביקש שנכדו ייקרא על שם אחיו הקדוש. התינוק הזה הוא אני. לכן אני קרוי אפרים, על שם דוד-רבא שלי שנספה בשואה. אני מאמין שזה מה שעומד מאחורי המשיכה שלי לנושא".

כך דרש ויזנטל

זורוף גדל בניו יורק והתחנך במוסדות תורניים. הוא גילה משיכה בלתי מוסברת לתקופת השואה וכאשר בגר ולמד בישיבה-ויניברסיטי קיבל תואר ראשון בתחום. הוא עלה לישראל וסיים עבודת מחקר בנושא יחס רבני יהדות ארצות הברית לשואה.

באותו שלב החל לעבוד ב'יד ושם' וכך גילה מאגר מידע בנושא פושעי המלחמה הנאצים. הוא שמע על צייד הנאצים המפורסם שמעון ויזנטל. ויזנטל ניצל ממוות בטוח במהלך השואה ולאחריה נטש את עבודתו כאדריכל והקדיש את חייו ללכידת נאצים.

זורוף פגש עם ויזנטל ונשבה בקסמו. "הוא היה חריף וחכם", אומר זורוף, "בעל אישיות חזקה שלא חשש מדבר. אחרי שפגשתי אותו חשתי שגם לי יש ייעוד דומה לשלו: ללכוד את הנאצים המשוטטים עדיין חופשי על פני האדמה. לא ייתכן שמילוני יהודים נרצחו ואלו עדיין חיים בשלווה ובנחת. "יש אמירה אחת של ויזנטל שלא מרפה ממני עד היום הזה. הרי ויזנטל היה אדריכל, ויום אחד שאלתי אותו: למה אינך עוסק במקצועך? למה לך לרדוף אחרי הפושעים הללו?"

"הוא אמר לי: 'עברתי את מאורעות השואה וראיתי מאות מחבריי כשנרצחו מול עיניי. לאחר מאה ועשרים שנה, כשאעלה למעלה, אני מאמין שניצולי השואה ייפגשו עם אלה שנרצחו. הנרצחים ישאלו את הניצולים: נו, ברי מזל שכמותכם, מה

חשב שיתגלגל להיות צייד גולגולות.

"אני מכיר את הכינוי הזה 'צייד הנאצים האחרון' המודבק לשמי. אני לא האחרון, אני לצערי היחיד. הייתי רוצה שמדינת ישראל תעשה זאת, שגופים בינלאומיים יעשו זאת, אך אני יודע שאם אנחנו כאן, בכוחותינו, לא נעשה זאת, איש לא יעשה זאת. לא קל להיות צייד. אני חייב להיות שליש בלש, זה שמגלה ועולה על עקבות הפושע, שליש משפטן שמגבש את כתב התביעה המשפטי נגד האיש וגם שליש יחצ".

"אני לא יכול להגיש תביעה נגד איש, ועליי לשכנע ולהניע ממשלות בעולם לעשות זאת. זה לא קל. יש ממשלות כמו ממשלת הונגריה והממשלות של המדינות הבלטיות שיעשו הכול כדי להגן על רוצחי יהודים ולא ינקפו אצבע ללא לחץ עליהן. ממשלת ישראל לא רוצה לקלקל את היחסים עמן ולא לוחצת עליהן, ורק אני נשארתי לעשות זאת".

ועדיין מה מניע אותך? איך נקלעת לתפקיד ולמשבצת הזו? אתה בן של ניצולי שואה?

"לא. אני איני בן של ניצולי שואה. האמת היא שאני יכול לשרטט לך את הדרך המפותלת בה התנהלו חיי עד שהגעתי לכאן ולא יהיה לי הסבר מניח את הדעת. תמיד התעניינתי בנושא השואה אבל עדיין זה סיפור מורכב, ארוך ומסובך, לכן זה לא מה שסיביר את העניין. אם אתה דווקא רוצה לדעת, אספר לך משהו שאני חש שעומד מאחורי הדברים.

"אח של סבי מצד אמי היה הגאון רבי אפרים זר הי"ד, ראש ישיבת נובהרדוק בסניף הישיבה שפעל בעיר הורדיץ, שהיה עילוי גדול ונודע ומתלמידי ישיבת החפץ חיים בראדין. סבי היגר לניו-יורק והקים משפחה אבל אחיו נותר שם בליטא. כאשר פרצה המלחמה, דודי והישיבה שלו עברו לוויילנא בירת ליטא, לפי הוראת הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל.

"שם בוויילנא ישב ולמד בהתמדה יחד עם חבורת גדולי תורה. אחר כך, כשליטא נכבשה בידי הגרמנים, הוא וכל עולם הישיבות של ליטא ופולין נלכדו שם בכף. מדברים הרבה על הנס של הצלת ישיבת מיר. ישיבת מיר אכן ניצלה בנס כשנמלטה מבעוד מועד ליפן אבל שוכחים ולא מזכירים את הרוב הגדול של עולם התורה, את עשרות הישיבות ואלפי בני הישיבות אשר לא נמלטו כישיבת מיר, ונתרו על אדמת ליטא. כל הישיבות הללו הושמדו ואלפי בחורי ישיבות נספו.

"ביניהם היה גם דודי. כבר בתחילת ימי הכיבוש

האמיתית ידועה לכאורה לשלטונות אך הוא חי בה בשלווה ובנחת וללא חשש. שנים ארוכות ניסו במרכז ויזנטל להתחקות אחריו אך לשווא. עקבותיו נעלמו.

איך בסופו של דבר גילית אותו?

"במסגרת מבצע 'הזדמנות אחרונה' אנו מכריזים על הענקת תגמול כספי למי שייסייע בהסגרת פושע נאצי. כך קיבלתי יום אחד טלפון מאדם תושב הונגריה שאמר לי שנודע בצורה מקרית למדי היכן מסתתר האיש אך הוא דרש תשלום גבוה על כך. ניהלנו משא ומתן עד שהסכים".

אותו אדם היה יהודי? הונגרי?

"לא רוצה להיכנס מדי לפרטים. אומר רק זאת: מדובר באדם נכרי ממוצא יהודי. ניהלנו משא ומתן מתיש איתו עד שהסכמנו על הסכום. הענקנו לו כסף והוא גילה לנו היכן הפושע מתגורר אבל כדי להמשיך מכאן היינו זקוקים למימון גדול שאין לנו. כך גם כדי להניע את הרשויות בהונגריה אנו זקוקים ללחץ תקשורתי ולכן עשינו יד אחת עם 'הסאן' הלוונדוני.

"הענקנו להם את המידע והם המשיכו וערכו עם זה תחקיר נרחב ועלו על עקבותיו. הם איתרו אותו על פתח דלתו ופרסמו את הדבר. עכשיו הכדור נמצא בידיים של הרשויות בהונגריה. הבה נראה מה הם יעשו".

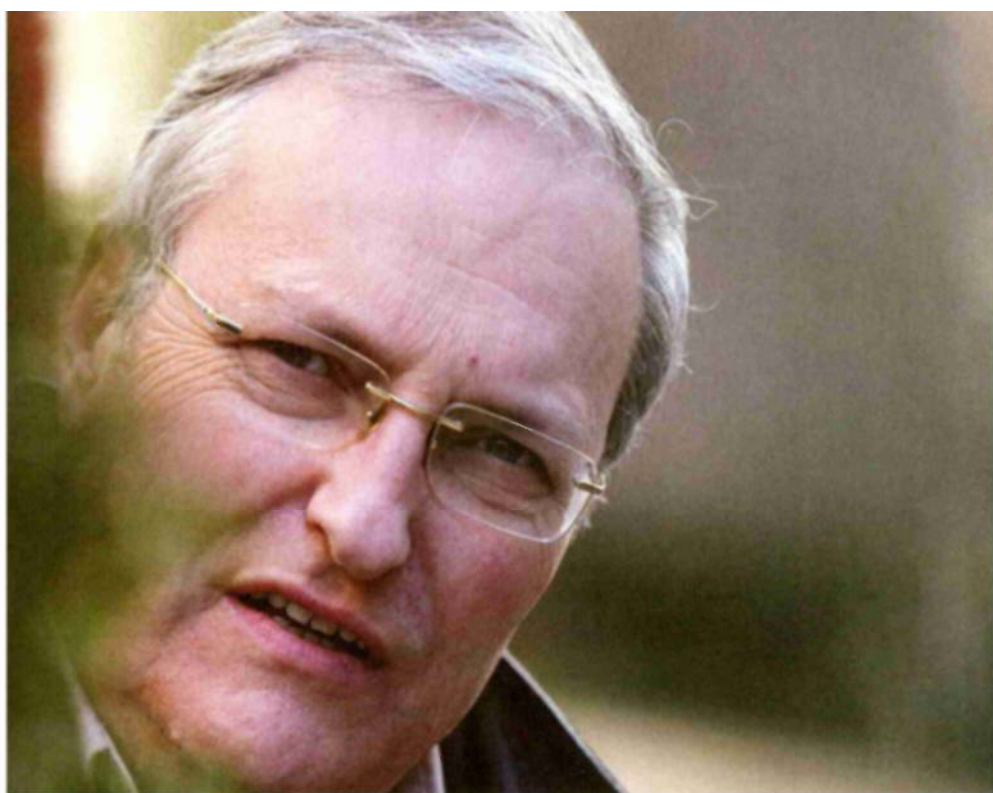
הם טוענים שהאיש מבוגר מדי, שממילא שנותיו ספורות. למה לעסוק בכך?

"האיש הזה ואנשים כמוהו רצחו גם קשישים מופלגים ולא ויתרו על שום יהודי. אנו מנסים להבטיח שגם צ'טורי יועמד לדין. לא הגיל המבוגר הוא שמונע הבאתו לדין. המכשול המרכזי הוא חוסר רצון פוליטי".

כך נספה הדוד

צייד הנאצים האחרון נראה כסבא חביב וחייכן וקשה להאמין שהאיש מאיר הפנים הזה, המדבר בעברית עשירה במבטא אמריקני כבד, הוא אימת הנאצים בעולם. הוא עצמו אומר כי מעולם לא

18.2x28.03	35	עמוד 26	שבועון - בקהילה	19/07/2012	32949451-7
גוינט ישראל - 40045					

"אני מאמין שהפעם בית המשפט ינקוט ביתר הגינות, לאחר שספג ביקורת קשה על עיוות הדין"

נגד משתפי הפעולה הפשיסטים. הייתה תחושה שהעבודה בנושא נעשתה. לאחר התמוטטות הגוש, התברר שיש עדיין אלפי פושעים שלא הובאו לדין ואני התמקדתי בהם".

זורף נודע במיוחד בשל מעורבותו בחשיפתו של פושע המלחמה הקרואטי דינקו שאקיץ, שהסתתר בארגנטינה. שאקיץ היה מפקד מחנה המוות יאסנובאץ, שכונה 'האושוויץ של הבלקנים'. הוא היה אחד מהפושעים הנאציים הבכירים ביותר שנתרו חופשיים. בעקבות חשיפתו הוסגר שאקיץ לקרואטיה, הועמד לדין ונדון לפני כעשור לעשרים שנות מאסר ומת בכלא. היה זה בעצם המשפט הראשון של פושע מלחמה נאצי שהתקיים במדינות הגוש המזרחי לשעבר.

"במשפט הזה", אומר זורף, "חשתי לראשונה בחיי סכנת חיים ממשית. הפשיסטים הקרואטיים וחוגי הימין לחמו נגדי ואחד הגופים הללו אף הכריז פרס כספי על ראשי. עבורי זה רק היה סימן שאכן הצלחתי. אם מאיימים עליך, סימן שהצלחת במעשיך".

כך נלכד קפירו

מקרה נוסף בו אוים זורף בצורה רצינית למדי אם כי באיום חוקי כביכול היה אחד המקרים המרכזיים ביותר בהם עסק בשנים האחרונות, גם הוא על אדמת הונגריה. הוא השקיע קרוב לחמש שנים במקרה, אשר התחיל כמו סיפור בלשי עוצר נשימה.

"הכול החל", מספר זורף, "כאשר קיבלתי טלפון מבחור סקוטי שסיפר על מהגר מהונגריה החי בשכנותו שנוהג להתהלל על כוס בירה, שהיה בעבר ז'נדרם (חייל/שוטר, א.א.) הונגרי ומעורב בהרג יהודים. הסקוטי הזה התמלא בקבס למשמע הדברים הללו ולכן נזעק להרים אלינו טלפון ולדווח על כך.

"פושע המלחמה
טען כי לא רצה
חפים מפשע
אלא עסק
בהוצאה להורג
של טרוריסטים.
הוצאתי מכיס
תצלום של ילדה
קטנה שנרצחה
ושאלתי את
השופט: האם
הילדה הזו נראית
טרוריסטית?"

עשיתם עם החיים שלכם? אחד יענה: נהייתי עורך דין. השני יאמר: נהייתי מנהל חשבונות. השלישי יאמר: אני מלמד. ואני' אמר ויזנטל 'רוצה להביט להם בעיניים ולענות להם: אני לא שכחתי אתכם.' "האמירה הזו השפיעה עליי עמוקות והולכת עמי לכל מקום. אני רוצה לעלות לשם למעלה ולומר להם אותו דבר: לא שכחתי אתכם".

זורף כיהן כמנהל הראשון של מרכז שמעון ויזנטל בלוס אנג'לס, שם מילא תפקיד חשוב בהקמת הספרייה והארכיון של המרכז. לאחר תקופת מה שב לישראל והחל לעבוד כחוקר בתחום פושעי המלחמה הנאצים בעבור המשרד לחקירות מיוחדות של משרד המשפטים האמריקני.

מחקריו סייעו בהכנת תיקים נגד מספר רב של פושעי מלחמה נאצים שחיו בארצות הברית. זורף גם מונה לתפקיד שבו הוא מכהן עד היום הזה, כמנהל מרכז ויזנטל, והוא במעקב אחר עשרות פושעי מלחמה נאצים ברחבי העולם.

לפני כחצי עשור הלך ויזנטל לעולמו כשהוא אומר: "לכדתי את כל הנאצים שאפשר ללכוד".

"הוא אכן חש", אומר זורף, "שהוא בן 92, הולך לעולמו במקביל לדור פושעי השואה ההולך ונעלם ושאת הנאצים הבכירים הוא לכד. אבל זה לא היה מדויק". זורף גילה שיש עדיין לא מעט נאצים המשוטטים חופשי שלא באו על עונשם.

"תקופה ארוכה", אומר זורף, "המאמץ ללכידת פושעי השואה התמקד בלכידת נאצים גרמניים כמו מנגלה ואייכמן, ופחות באלו שסייעו להם מעמים אחרים. המקרה של איוואן האיום גילה שיש לא מעט רוצחים ופשעי מלחמה מקרב עמים אחרים שלא הובאו לדין.

"מדובר בעיקר בשותפים לרצח ממדינות הגוש המזרחי לשעבר כמו המדינות הבלטיות ומדינות פולין והונגריה. עד להתמוטטות הגוש המזרחי היה קשה לנו לפעול שם מצד אחד, ומצד שני, השלטונות הקומוניסטיים רדפו בייעילות

18.17x26.14	36	עמוד 26	בקהילה - שבועון	19/07/2012	32949456-2
גוינט ישרא - 40045					

המבוקשים האחרונים

1

אלויס ברונר

גילו: בן 100.

פשעיו: עוזרו של אדולף אייכמן. סייע בניהול הגירושים של יהודי צרפת, סלובקיה, אוסטריה ויוון למחנות השמדה. יהודים שהובאו למחנה שבו שירת עברו התעללות מיוחדת.

מצבו: מצא מקלט בסוריה ואיבד עין כתוצאה מפיצוץ מעטפות נפץ שנשלחו אליו על ידי המוסד הישראלי. לפי החשד, עבד לאחר המלחמה בשירות המודיעין הגרמני. לפי ההערכה, מת אך אין דאות לכך.

2

לאדיסלאוס צ'טרי

גילו: בן 97.

פשעיו: מפקד גטו קושיצה, כיום בסלובקיה, והיה מעורב באופן ישיר במשלוח למעלה מ-15 אלף יהודים למחנות ההשמדה. **מצבו:** נידון לעונש מוות בשל חלקו בפשעי הנאצים במלחמת העולם השנייה. נמלט לקנדה בשם בדוי. לאחר שזהותו התגלתה נפתחו נגדו הליכים פליליים. הוא שוב נמלט וחי עד היום בבודפשט. השבוע אותר במבצע משולב של מכון ויזנטל ו'הסאן'.

3

גרהארד סומר

גילו: בן 93.

פשעיו: קצין אס אס. הורשע באיטליה ברצח 550 איש בכפר סנט'אנה די סטזמה באיטליה.

מצבו: חי עד היום בכפר ליד המבורג.

"יום אחד אני מקבל הודעה שאותו רוצח תובע אותי תביעת דיבה על שכיניתי אותו פושע מלחמה. בהונגריה העונש על כך חמור וכרוך בשנתיים מאסר. חששתי מאוד אך בסופו של דבר הוסר האיום וזוכיתי".

לאחר לחץ בינלאומי כבד הואילה התביעה לעצור ולהעמיד לדין את פושע המלחמה שטען כי לא רצח חפים מפשע אלא עסק בהוצאה להורג של טרוריסטים.

"הוצאתי מכיסי תצלום של ילדה קטנה שנרצחה בנובי סאד", מספר זורוף, "ושאלתי את השופט: האם הילדה הזו נראית טרוריסטית?". אבל מסתבר שלא היה די בכך, לתדהמת זורוף ועורכי דינו, זוכה קפירו בתואנות משפטיות תמוהות.

"הייתה אווירה מתוחה מאוד באולם בית המשפט", מספר זורוף. "הגנתו של קפירו מומנה על ידי המפלגות הניאו-נאציות. הפרקליט הגיע כשהוא עונד סמלים לאומיים, קפירו עצמו ישב בבית המשפט כשהוא מחזיק שלט שבו נאמר 'רוצחים זקן בן 97'.

"השופט הושפע ונהג בעיוות דין מובהק, פסל ראיות שלא מצאו חן בעיניו, אישר ראיות שכן היו לטעמו והכריע שקפירו זוכה מחמת 'העדר ראיות' שהוא עצמו פסל. זה היה כמו שהנאצים קמו לתחייה אחרי שישים שנה וזיכו את אחד מאנשיהם. זו הייתה התחושה שלי. זו הייתה תחושה נוראה".

למרות האכזבה לא אמר זורוף נואש, וערער על פסק הדין. כל הסימנים העידו על כך שהפעם הצדק ניצח אלא שמלאך המוות הקדים את הכרעת הדין ופושע המלחמה נפח את נשמתו לפני שנערך הדין המכריע בערכאה הגבוהה בהונגריה.

אינך חושש שעכשיו שוב נראה פיאסקו משפטי בהונגריה, שוב ייגרר הפושע לבית המשפט ושוב יזוכה?

"אני מאמין שהפעם בית המשפט ינקוט ביתר הגינות לאחר שספג ביקורת קשה על עיוות הדין במקרה של קפירו. אבל דרוש לחץ פוליטי כבד כדי להניע את התהליך".

יש הטוענים שהתביעות הללו נגד פושעי המלחמה הנאציים רק מעודדים את האנטישמנים הטוענים שיהודים רודפים לחינם קשישים חפים מפשע.

"יש משהו בטענות הללו. אין ספק שהתביעות הללו מלבות אנטישמיות אבל אני ממשיל זאת למלחמה במחלות. הדרך הטובה ביותר להילחם במחלות היא באמצעות חיסון: מזריקים לאדם נגיף מוחלש וכך הגוף מפתח נגדו נוגדנים. המשפט נגד פושעי מלחמה הוא מעין הזרקה נגיף מוחלש. מצד אחד, הוא מעורר סכנה, ומצד שני, הוא מעורר נוגדנים בריאים.

"לטווח הקצר, המשפטים הללו מעוררים אנטישמיות אבל לטווח ארוך מעוררים את המודעות לפסול שבאנטישמיות ובצורך להילחם בו. אסור להיכנע. אסור לנו לחדול. הנרצחים ודמם השפוף מחייבים אותנו לא לאפשר לשום פושע נאצי חי למות בשלווה על מיטתו".

"גייסנו סטודנט צעיר מסקוטלנד שניגש לביתו של אותו קשיש והציג עצמו כמי שעורך עבודה בנושא הפעילות של המשטרה ההונגרית במלחמת העולם השנייה. אותו ז'נדרם לשעבר היה דג רקק קטן אך שמח לשוחח עמו ולספר על חוויותיו.

"הלה שירת במהלך מלחמת העולם השנייה בסרביה בשירות שלטון הכיבוש הסרבי והיה שותף זוטר ברצח יהודי העיר נובי-סאד. במהלך השיחה, שם לב אותו 'סטודנט' לתמונה התלויה על הקיר של אדם במדי קציין הונגרי בכיר. האיש שאל את הקשיש מי זה והוא אמר לו: 'זה היה קציין הרבה יותר בכיר ממני אך אנו מכירים מאותם ימים ושומרים על קשר הדוק מאז'.

"האיש שב אלינו עם השם והכתובת המדויקת של האיש והתברר שעלינו על עקבותיו של פושע מלחמה הונגרי בכיר מאוד ששמו סנדור קפירו. הלה היה קציין בכיר שהיה מעורב אישית ברצח יהודים בעיר נובי סאד. הנאצים אספו את יהודי העיר על גדות הנהר הקפוא ביום של חורף, חצבו בור גדול בקרחה, הציבו את הילדים בשורה, ירו בהם והטילו את גופותיהם אל בור הקרח.

"סנדור היה ממפקדי אותה פעולה נוראה. מיד לאחר מלחמת העולם השנייה, בשנת תש"ח, הוא הועמד למשפט בהונגריה והורשע בפשעי מלחמה אלא שהוא נמלט לארגנטינה, כמו נאצים בכירים אחרים, ועקבותיו נעלמו.

אבל עכשיו, לאחר שנות היעלמות ארוכות ולאחר שהתייאשנו מלמוצאו, אותו רברבן הונגרי סקוטי הסגיר את מיקומו בעיר הבירה של הונגריה, בבודפשט".

גם הוא היה הונגרי? השלטונות ההונגריים לא מיצו את הדין עם פושעיהם?

"להפך. השלטונות הקומוניסטיים מיצו את הדין עם כל מי שנחשד בשיתוף פעולה עם הנאצים. לכן הייתה תחושה רווחת שמי שהיה נאצי כבר נענש. הבעיה החלה דווקא מאז שהונגריה הפכה להיות דמוקרטית. האנטישמיות והימין התחזקו מאוד במדינה.

"לא ויתרנו. ערכנו אחריו מסע בילוש מורכב. הוא היה כבר מבוגר ובשנות התשעים של חייו ואמרנו לעצמנו שאולי אין טעם לנסות לפעול נגדו. האיש מרותק וחולה ולא יהיה ניתן עוד למצות עמו את הדין. שלחנו שני מתנדבים הונגרים שהיו מוכנים לסייע לנו לברר עליו. הם ניגשו לבית בו התגורר ואחת משכנותיו סיפרה שלא זו בלבד שהאיש בריא ופעיל אלא שבכל חודש נערכת מסיבה לקשישי אותו בניין דירות ומי שמארגן אותה אינו אלא אותו קפירו.

"עם המידע הזה ניגשתי לאנשי התביעה ההונגרית ואמרתי להם: נראה לכם הוגן שהאיש הזה, שכבר הורשע כפושע מלחמה, עורך מסיבות בביתו בבודפשט ולא בכלא?

"הם לא השתכנעו. גם עתה השתמשנו בשירותיו הטובים של 'הסאן' הבריטי, ששלח צוות צילום אל ביתו ועימת אותו עם העובדה שהוא רוצח המונים. למרות זאת, התביעה ההונגרית לא מיהרה לעצור אותו.